

MIKKO HAAJA

VIIPURINLAHDEN SANKKARIT

MINERVA

Viipurinlahden sankarit

MIKKO HAAJA

VIIPURINLAHDEN
SANKARIT

minerva

MINERVA KUSTANNUS

HELSINKI

© Mikko Haaja ja Minerva Kustannus, 2023

Minerva Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Kansi: Tilla Larkiala/ Taittopalvelu Yliveto Oy

Kannen kuva: SA-kuvat

Taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-375-923-7

Painettu EU:ssa

Teikari, Viipurinlahti

5.7.1944

Suomenlahden aallot keinuttivat ja heittelivät miestä, joka koetti viimeisillä voimanrippeillään pysyä pinnalla. Väsymyksen ja suolaveden aiheuttaman sumuverhon läpi hän erotti edessään rannan, joka tuntui liikkuvan aaltojen tahtiin ylös ja alas. Metsäinen, ryteikköinen ranta vihreänä loistavine lehtipuineen ei vaikuttanut lähestyvän lainkaan, vaikka hän kuvitteli uineensa jo iäisyyden. Mutta miehellä ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin jatkaa, sillä takana olisivat Teikarsaari ja kuolema.

Rannikkotyökistön torjuntakomppanian kersantti Tauno Jaatinen oli hädin tuskin ummistanut silmiään moneen vuorokauteen. Suolavesi kirveli iholla ja hän tunsii olevansa kauttaaltaan vereslihalla. Korvissa soivat räjähdykset ja kiukkuiset aseiden sarjat, mutta hän ei enää tiennyt, kuuluivatko ne ympäröivästä maailmasta vai pään sisältä. Jatkuvat taistelut, niukka ruoka ja lähes yhtämittäinen valvominen olivat vieneet hänen kehostaan kaiken voiman.

Keho oli aivan lopussa ja hän eteni pelkällä tahdonvoimalla. Polttavasta kivusta piittaamatta hän pakotti olkavarret ylös vedestä yhä uudestaan ja pakahtumaisillaan olevat keuhkot haukkoivat hapetta kuin kala kuivalla maalla. Aluksi hän oli yrittänyt pysytellä piilossa uimalla pinnan alla ja tekemällä

lyhyitä sukelluksia, mutta se oli kuluttanut voimat nopeasti. Luodit olivat piirtäneet vanoja hänen viereensä tai eteensä ja heittäneet vettä ilmaan. Nyt hän pystyi keskittymään vain pinnalla pysymiseen ja etenemiseen, mutta jalat vetivät vastustamattomasti kohti pohjaa.

Jälleen ylitse vyöryi maataistelukone yrittäen tavoitella aseiltaan suojattomia, haavoittuneita kuljettavia veneitä tai yksittäisiä uimareita. Jossain räjähti ja paineaalto iski Taunoon työntäen häntä vedessä reitiltään. Eivät vielääkään osuneet!

Tauno tunsi, kuinka kirvelevän sirpalehaavan suojana reidessä ollut side oli löystynyt ja irtoamaisillaan. Se tuntui yhdentekevältä, kuten sekini, että se oli ainoa riekale, joka vielä hetken roikkuisi kiinni hänen alastomassa vartalossaan. Muut tamineet olivat jääneet Teikarin rantaan sinne kuljetettujen ruumiiden ja haavoittuneiden viereen tai kelluivat jossain päin merta. Siteen irrotessa hän tajusi voimiensa loppuneen, kädet eivät enää jaksaneet kauhoa vettä.

Vielä tajuttomuuden rajamailla ääni hänen päässään takoi, ettei saisi luovuttaa. Eihän Anttikaan ollut luovuttanut! Pää vajosi pinnan alle, mutta vielä kerran hän nousi pintaan ja sai vedetyksi happea. Sitten hän vajosi uudelleen. Tietämättään olivatko hänen silmänsä auki vai kiinni hän näki kasvot edessään. Aivan kuin omansa. Jämerän leuan ja suoran nenän, kuopistaan katsovat siniset silmät. Kulmat olivat kuitenkin tummemmat ja ilme vakavampi. Ne olivat Antin kasvot. Kuinka isoveli oli päässyt tänne? Hänhän kuoli jo talvisodassa ja hautajais-sakin oltiin. Tauno ymmärsi vaipuvansa kohti pohjaa. Oliko velimies viimein tullut hakemaan häntä?

Karjalan kannas, Uusikirkko, 8. huhtikuuta 1944

Lappeenrannan Tykin kaupunginosassa pienen tontin kadunpuoleisella sivulla oli kaksikerroksinen puutalo, joka oli vasta maalattu loistavan punaiseksi. Tontin toisella sivulla oli aita ja liiteri, jonka maali oli harmaantunut ja rapistunut. Tontin perällä naapurin aitaa vasten nököttivät huussi ja pihasauna, ja niiden vieressä oli naapurin kanssa yhteinen vinttikaivo. Keväinen sää Heikki Jaatisen kotitalon pihassa oli idyllisen aurinkoinen.

Antti ja Tauno istuivat saunan rappusilla ja nauroivat. Pitkä ja hoikka Antti heitti nauraessaan päätään taakse, kun tanakampi Tauno hytkyi vieressä. Heikki nauroi itsekin ja katsoi asuinrakennuksen oven suuntaan. Valkoinen, leikkauksin koristeltu ovi oli kiinni. Heikki ei tiennyt, miksi he nauroivat, ja samalla hän ymmärsi näkevänsä unta. Hän toivoi äidin avaavan oven ja ilmestyvän hänen uneensa, mutta ovi pysyi kiinni. Kunpa tämä uni ei loppuisi, hän toivoi. Antillekin olisi asiaa.

Yhtäkkiä hän tunsi, kuinka joku riuhtoi häntä olkapäästä. Oliko se isä? Mitä hän oli taas tehnyt väärin? Puristus ei hellyttänyt, vaikka hän yritti riuhtaista olkapäästään vapaaksi.

”Ei vielä”, hän tuskin huomasi sanovansa.

”Kyllä, nyt jo”, ääni vastasi. ”Hälytys.”

”Ei”, Heikki sanoi yrittäen kääntää selkensä herättäjälleen, mutta nopealla voimakkaalla liikkeellä tämä kampesi hänet selälleen. Heikki avasi silmänsä ja sai tarkennettua katseensa hämärässä alikersantti Lehtimäen kapeisiin kasvoihin.

”Hälytys”, tämä toisti. ”Varusteet päälle ja ase mukaan.”

Heikki ponnahti istumaan ja huomasi kahden muun tupaan majoittuneen ryhmän olevan jo täydessä vauhdissa. Takassa oli vielä punahehkuinen hiillos, mutta muuten mökisä oli pimeää. Hän kiskoi housut jalkaansa ja heitti naulassa riippuneen takin aluspaidansa päälle. Se oli vartiovuoron jäljiltä vielä kostea. Lopuksi hän veti saappaat jalkaan ja vyön nappamattoman takin ympärille. Tupa alkoi tyhjentyä ja Heikki kompuroi ulos viimeisten joukossa. Aseensa hän löysi telineestä mökin ulkopuolelta. Ei helvetti, kypärä unohtui, hän muisti, ja pysähtyessään ovensuuhun perässä seurannut mies törmäsi häneen. Väsyneen kanssa-asujan ärhentelyistä piittaamatta hän palasi hakemaan kypäränsä ja palasi ulos asetellen sitä päähänsä.

”Jaatinen, tännepäin”, Lehtimäki viittoi hiljaa. Muu ryhmä oli jo hänen edessään.

”Mitä tapahtuu?” joku joukosta kysyi.

”Kuisma käski herättää ja siirtyä risteykseen”, Lehtimäki vastasi ja todettuaan kaikkien olevan paikalla lähti johdattamaan ryhmää toisen perässä kohti kokoontumispaikaksi soveltua läheistä risteystä. Kaksi muuta ryhmää sekä joukkueenjohtaja lähetteineen majoittuivat tien toisella puolella.

Suomenlahden pohjukan keväinen yö karisti loputkin unenrippeet Heikin silmistä, mutta hän näki vielä mielessään nauravat veljensä. Mitähän tuokin uni oli merkinnyt? Sitä miettiessään hän kolautti saappaankärkensä juureen ja joutui hakemaan tasapainoaan ja keskittymään tähän hetkeen. Mitä oli tapahtunut? Kaikkiällä oli hiljaista. Pääaseman suunnasta

ei kuulunut mitään. Puolijoukkue kompuroi tienristeykseen, mihin ilmestyi hämärän läpi toinen jono harmaita, hiljaisia hahmoja.

Joukkue asettui tottuneesti tutulle paikalle joukkueenjohtajan astellessa heidän eteensä. Kornetti Takalan pitkän varren erotti hämärän läpi suorasta ryhdistä, rähinäremmistä ja pussihousuista. Vain valonpilkahdus jostain olisi riittänyt kertomaan, että tämän pitkät saappaat olisivat varmasti kiiltäneet, Heikki ajatteli. Märkä sammal kasteli polvesta pitkät alushousut sarkahousujen läpi.

Takala asettui paikalleen. Hänen sivuilleen jäivät varajohtaja, leveäharteinen kersantti Räsänen ja lähetit Kuisma ja Sinisalo. Takala oli miestensä ikäinen, reilu parikymppinen ratsuväen reserviupseeri, joka oli jäänyt suoraan palveluksesta sotaan. Hän käyttäytyi aina hillitysti ja ratsuväen tapaan arvokkaasti, mutta oli miehilleen välillä jopa teennäisyyteen asti reilu ja toverillinen. Nyt hän pyrki tavoittamaan katseellaan jokaisen lähes neljästäkymmenestä miehestään kuin varmistaakseen, että kaikki olivat kuulemassa mitä tuleman piti.

”Vihollisen maihinnousuosaston on havaittu lähteneen liikkeelle. Joukkueen tehtävänä on estää maihinnousu Tulliniemen ja Vammeljoen suun välillä”, joukkueenjohtaja aloitti.

”Väärä hälytys”, kuului kuiskaus vierestä. ”Tämä on varmasti joku harjoitus.”

”Paavola, hiljaa”, Takala napautti kireästi ja jatkoi:

”Joukkue siirtyy ryhmittäin tiedusteltuihin asemiin. Konekiväärikomppaniasta on tulossa puolijoukkue tukemaan. Ryhmänjohtajat ilmoittavat minulle asemien miehittämisestä. Kysyttävää?”

Joukkueen hölkätessä jonossa kohti rantaa Heikki oli jo monen muun tavoin varma siitä, että kyseessä oli vain harjoitus.

He tiesivät, että reservinä toimimisen lisäksi heidän tuli myös varautua maihinnousun torjumiseen. Aiemmin he olivat käyneet katsomassa asemia ja sihtailleet kivääreillään mereen upseerien määräämiin suuntiin.

Ripeästi Takala johdatti joukkueensa aavana avautuvan meren rantaan, missä ryhmät hajaantuivat asemiinsa. Kaikki ryhmät eivät löytäneet omia asemiaan, ja ärtyneestä sanailusta päätellen joukkueet eivät tuntuneet pääsevän selvyyteen siitä, kuka oli väärässä paikassa. Heikki ja Paavola makasivat asemapaikassaan saman tukin takana ja tuijottivat kiväärinpiippujensa yli. Harmaa ja äänetön meri oli peittynyt usvaan. Kosteaa tuulenvire sai Heikin värähtämään.

”Tämä on harjoitus”, Paavola narisi uudelleen. ”Lyödään vaikka vetoa.”

”Tuskin tuolta kukaan on tulossa. Hyvä että jäät ovat edes lähteneet”, Heikki myönteli.

”Mutta miksi meidän pitää maata täällä keskellä yötä turhan päiten?” Paavola lähes parkaisi.

”Eikö nämä armeijan hommat ole aina tämmöisiä”, Heikki sanoi.

”Hitto kun uskaltaisi, niin pistäisin kessuksi. Suotta tässä vailla tupakkaa palelee”, Paavola nurisi. Heikki ei kaverinsa tupakanhimoa ymmärtänyt, koska ei itse tupakoinut, mutta kylmä värisytti häntäkin.

Kaksikko oli saapunut joukkueeseen edellisenä syksynä. He olivat joukkueen nuorimmat ja kokemattomimmat, sillä rykmentti oli siirtynyt rintamapalveluksesta reserviksi vain hie-man ennen heidän saapumistaan. Kaikki rakuunarykmentin eskadroonat koostuivat nuorista, vasta parikymppisistä miehistä, joita täydennettiin varusmiehillä. Heikkiin ja Paavolaan

suhtauduttiin joukkueessa kuten muihinkin, mutta he ymmärsivät, että muut olivat jo saaneet tulikasteensa.

Paavola kitisi jälleen jotain määristä vaatteista, mutta Heikki antoi valitusten mennä toisesta korvasta sisään ja toisesta ulos. Se oli Paavolan tapa toimia. Hommansa hän teki, mutta nurinan kanssa. Paavola oli kotoisin jostakin uusmaalaisesta maalaiskunnasta ja oli sisaruskattraansa keskivaiheilta. Kotimökissä ei riittänyt sarkaa kynnettäväksi tai viikatetta käteen, joten mies oli lähtenyt etsimään onneaan kaupungista. Rivien välistä pystyi lukemaan, ettei onnea ollut löytynyt, ainakaan vielä.

Lapsesta saakka urheilullinen Heikki taas tuli hyvin toimeen ihmisten kanssa, mutta hänellä oli paha tapa sanoa ääneen mitä ajatteli. Tapa oli alokasaikana aiheuttanut pari välikohtausta kouluttajakorpraalin kanssa ja muiden päästessä iltavapaille Heikki huomasi siivoavansa hevosenpaskaa tallin lattialta. Siksi kai aliupseerikoulukin oli jäänyt käymättä. Se ei häntä haitannut, mutta hänen isälleen se oli ollut kova pala. Niin hän ainakin ajatteli. Antti-veli oli ollut kaatuessaan alikersantti ja Taunokin oli ylennetty vuosi takaperin kersantiksi.

Joukko, johon hän oli Paavolan kanssa saapunut, oli kaikin puolin rento ja nuorekas. Aivan tuntemattomaan porukkaan hänen ei ollut tarvinnut tulla, sillä hänen ryhmänjohtajakseen oli yllättäen tullut alikersantti Lehtimäki, joka oli saman kaupungin kasvatteja ja hänen isoveljensä koulukaveri. Lehtimäki oli ollut ryhmänjohtajana jatkosodan alusta lähtien, eikä näin sodan rauhallisemman vaiheen aikana pingotanut turhia. Tällä oli taipumus aistia esimiehiä kiinnostavat asiat ja tehdä ne viimeisen päälle. Esimerkiksi asetarkastuksen lähestyessä Lehtimäki saattoi jynssäyttää ryhmällään aseita kokonaisen illan. Tämä aiheutti usein nurinaa, etenkin jos muut

ryhmät eivät tarttuneet toimeen yhtä antaumuksella. Lopussa kuitenkin seiso i kiitos, kun ryhmän aset menivät kerralla läpi, ja tästä syystä Lehtimäen pelisilmää arvostettiin.

Metsä heidän takanaan kahisi ja Takala astahti esiin pusikosta yhdessä eskadroonan päällikön kanssa.

”Ketäs siinä?” Takala kuiskasi.

Paavola vastasi kuiskaamalla heidän nimensä, vaikka kummastakin tuntui hölmöltä kuiskia, kun mereltä ei kerran kukaan ollut tulossa. Vai oliko sittenkin?

Alikersantti Lehtimäki asteli paikalle konepistooli kainalosaan ja ilmoittautui päällikölle. Kolmikko Heikin ja Paavolan takana oli niin lähellä, että korvat höröllä kuunnellen he erotivat sanoja sieltä täältä puoliääneen käydystä keskustelusta.

”Hälytys...noin...kello...”

”Aikaa meni...Riittää...”

”...äänekkäästi aseisiin...”

”...tarvetta harjoitella uudelleen...”

”Tämä kun me tehdään vielä uudelleen niin jo alkaa riittää”, Paavola sanoi.

”Ei me tänä yönä”, Heikki arveli. ”Mutta nyt näitä voi tulla milloin vain.”

”Se on sitten nukuttava toinen silmä auki.”

Aamu alkoi jo sarastaa, kun eskadroona viimein koottiin rannan lähelle. Päällikkö kertoi sen, minkä kaikki olivat jossain vaiheessa aamuyötä jo arvanneet: kyseessä oli harjoitus. Aamuöisen herätyksen aiheuttamaa ärsytystä pehmitti hieman se, että eskadroona oli ehtinyt miehittämään asemansa suunnitellussa ajassa. Päällikkö jätti kuitenkin tarkoituksella kertomatta, riittikö kertaharjoittelu vai tulisiko jatkossakin vastavia herätyksiä.

Kun joukkue oli jo siirtymässä kohti tienristeystä, kajah-
ti jonossa laukaus. Kimeän laukauksen kaiku soi aamun hil-
jaisuudessa. Miehet pysähtyivät hölmistyneinä ja säikähtänei-
näkin katsomaan laukauksen suuntaan. Toinen joukkueen
taisteluläheteistä, ratsumies Sinisalo, kaatui hitaasti selälleen,
tarttui jalkaansa ja huusi tuskissaan. Hänen takanaan kävellyt
konepistoolimies katsoi hölmistyneenä asettaan.

”Helvetin torspo”, kersantti Räsänen kirosi astuessaan mui-
den ohi ampujan eteen. Hän käänsi ampujan konepistoolin-
piipun maata kohti ja tempaisi aseenhihnan miehen olalta.
Konepistooli lensi metsään ja hetken näytti että häränniskai-
nen kantakersantti heittäisi miehen perässä.

”Auttakaa nyt”, haavoittunut ulisi. ”Verta tulee, oijoi!”

Räsänen käännähti kannoillaan ja polvistui haavoittuneen
viereen saaden pari miestä avukseen.

”Mitä tapahtui?” Takala kysyi harppoessaan miesten ohi sa-
malla kuin tarkkaili jokaista vuorotellen.

”Saarelalle kävi vahinko. Varmaan hänen isälleen myös”,
Räsänen sanoi kasvot raivosta punoittaen ja veti puukolla haa-
voittuneen housunlahkeen auki. Vieressä seisovalla ratsumie-
hellä oli sideharsorulla jo valmiina kädessään. Luoti oli men-
nyt polven alapuolelta viistosti läpi ja pirstonut luun.

Saarela ei kyennyt vastaamaan Takalan tuimaan katseeseen,
vaan laski päänsä.

”Herra kornetti, minä...tuota...”

”Ai saatana, miten sattuu”, haavoittunut rääkäisi, kun sidet-
tä alettiin kiristää palasina olevan luun ympärille.

”Niin, miksi Saarelalla oli ase varmistamatta ja vielä sormi
liipaisimella?” Takala kysyi, mutta jäi vaille vastausta. Takalan
kasvot olivat kirkkaanpunaiset ja kaulasuonet nykivät, mutta

hän pystyi säilyttämään malttinsa. Hänkin ymmärsi, että haavoittuneen saaminen hoitoon oli nyt tärkeintä.

”Kuinka kävi?” hän kysyi kääntyen haavoittuneen puoleen.

”Kuinkas siinä käy kun säärestä ammutaan läpi”, Räsänen sanoi äänessään peiteltyä raivoa.

”Täytyisi hakea parit, jotta saadaan Sinisalo pois”, Takala tuumasi ja äkkäsi Heikin ja Paavolan, jotka seistä toljottivat hölmistyneinä.

”Hakekaa parit. Nopeasti!”

Kornetin käsky oli laki, vaikka nuorukaisilla ei ollut mitään hajua, mistä he oikeat parit löytäisivät. He lähtivät juoksemaan polkua pitkin kohti risteystä. Komppanian komentopaikka oli kilometrin päässä ja siellä oli myös lääkintäryhmä. Päästessään risteykseen Heikki muisti kuitenkin nähneensä lähellä pienen maalaistalon, jonka aitan seinää vasten nojasivat tikapuut.

”Haetaan ne”, Heikki päätti, eikä Paavolalla ollut vastaan sanomista. Pian he hölköttelivät puolijuoksua takaisinpäin tikapuut mukanaan.

”Oli jo aikakin. On tässä odoteltu. No, jos ei paareja niin hyvä tuokin”, Räsänen miltei kehaisi ja alkoi ohjata haavoittuneen siirtoa paareille.

”Ota kainaloista. Sinä tuet lantiosta. Vedä vain terveestä jalasta, mutta älä sentään saapasta irrota. Kantajat, pitäkää nyt parit paikoillaan. Ja aisoihin kaksi miestä lisää. Tuulennussimat vinkuheinät eivät jaksa kahdestaan kantaa. Ja sitten varovasti lasku. Noin, hyvä!”

Toimintaa esimerkillään johtanut Räsänen osasi olla kannustava, mutta tarpeen vaatiessa myös tiukka. Kersantti tiesi, ettei arvovalta perustunut vain kolmeen auraan ja sulkeiskentällä meuhkaamiseen, vaan hyvän kouluttajan ja sotilasjohtajan tuli löytää tilanteeseen sopivat keinot.

Kersantti Viljo Räsänen oli muita vain viitisen vuotta vanhempi, mutta sota oli vanhentanut häntä ennenaikaisesti. Hän oli ollut alikersanttina talvisodassa ja jäänyt sodan jälkeen kantaaliupseeriksi Ratsuväen koulutuskeskukseen Lappeenrantaan, jossa työskenteli alokaskouluttajana. Jatkosodan alkaessa hän oli ollut vielä jonkin aikaa kouluttajana, mutta saanut viimein omasta pyynnöstään siirron rintamalle oman rykmenttinsä mukana. Pyyntö oli hatunnoston arvoinen, sillä Räsäsellä oli vaimo ja kaksi lasta Lappeen pitäjässä odottamassa. Miehistön nuorukaiset toisinaan ihmettelivät, kuinka Räsänen kokeneena konkarina otti osansa niin tyynesti, vaikka hänen esimiehenään toimiva Takala oli paljon nuorempi ja kokemattomampi. Kenties Räsänen oli tottunut kuvioon jo varuskunnassa.

Paarien kantaminen kapealla polulla oli hidasta. Juurakot ja kivet olivat tiellä, ja toinen kantaja joutui kävelemään koko ajan polun ulkopuolella. Perässä kulkevassa jonossa vallitsi hiljaisuus. Joukon mukana asteli myös hiljaisena toveriaan vahingossa ampunut mies.

Haavoittunut saatettiin koko joukkueen voimin joukkosidontapaikalle, missä jodimikot kaikeksi yllätyksekseen joutuivat oikeisiin töihin. Kivuissaan ähkiävä haavoittunut ei malttanut olla väläyttämättä tovereilleen hymyä vihjaistessaan edessä odottavasta toipumislomasta. Veisi aikaa ennen kuin jalka olisi jälleen sotakunnossa, jos koskaan.

Ampuja käytettiin eskadroonan päällikön puheilla ja hän sai pakata tavaransa vielä saman päivän aikana. Varsinaista rangaistusta tämä ei saanut, mutta hänet siirrettiin pysyvästi johonkin toiseen porukkaan. Asetoverit eivät olleet hänelle vihaisia, vaan heidän kävi korkeintaan sääliksi asettaan huolimattomasti käsitellyttä miestä. Sinisalon puolesta oltiin tietenkin pahoillaan, mutta ennemmin reikä kintussa kuin päässä.

Karjalan kannas, Uusikirkko, 10. huhtikuuta 1944

Mökki, johon puolijoukkue oli majoitettu, olisi ehkä ollut sopiva pienemmälle ryhmälle, mutta kaksinkertaiselle miehmäärälle se oli liian pieni. Ilmeisesti mökki oli hylätty jo ennen talvisotaa, sillä kukaan ei ollut palannut asumaan siihen toisin kuin lähialueen muihin taloihin. Kun pieneen pirttiin oli vasta suunniteltu majoitusta, oli takkaa ensin kuumennettu niin, että luteet ja russakat olivat tippuneet harmailta hirsiseiniltä. Sitten seinille oli nakuteltu kahteen kerrokseen lavarit, jotta kaikille saataisiin nukkumapaikka.

Takan edessä oli pieni pöytä, jossa vapaina hetkinä istui joko korttiporukka tai joku kirjoittamassa kirjettä tai vuoleskelemassa puhdetyötä. Kirkastuvan kevään valoisimpina hetkinä myös lavereilla mökin hämärissä nurkissa näki lukea tai täyttää rintamalehden ristikkoo. Muuten kevät oli kulunut mottitalkoissa, kenttävarustelutöissä ja paikallisia auttaessa. Puheet ylipäällikön reservinä olemisesta alkoivat olla sanahelinää. Vartiota pidettiin kun käskettiin ja kivääri kulki mukana sen vuoksi, ettei kukaan pääsisi sanomaan sen puuttumisesta. Kukapa tänne hyökkäisi, moni saattoi ajatella. Oltiinhan kymmenien kilometrien päässä rintamalinjasta, ja kuka sellaista maihinnousua edes yrittäisi?

Harjoituksessa sattunutta vahinkolaukausta oli puitu porukalla. Moni tunsu ampujan jo pitkältä ajalta, kuten reiän

jalkaansa saaneen Sinisalonkin. Vaikka keskustelut usein rön-
syilivät veikkauksiin ampujan seuraavasta sijoituspaikasta aina
Sinisaloa hoivaavien sairaanhoitajien rintamuksen kokoon, jä-
tettiin keskeisin asia tarkoituksella sanomatta ääneen: vahinko
olisi voinut käydä kenelle tahansa.

Heikki oikaisi laverille pitkälleen ja veti saappaat jaloistaan.
Hän oli jo käynyt seisoskelemassa oman vartiovuoronsa, joten
seuraava olisi vasta aamulla. Hänet oli pyydetty mukaan kort-
tiporukkaan, ja jonkun aikaa hän pelasikin raminaa, mutta hä-
vittyään tasaisesti Lehtimäelle ja parille vanhemmalle ratsu-
miehelle hän tyytyi jättämään paikkansa Paavolalle. Tällä oli
tapa pelata upporikasta tai rutiköyhää, ja usein päädyttiinkin
jälkimmäiseen. Pikkurahalla Heikki sitten myi omia muona-
tapakoitaan Paavolalle, joka oli omansa pelannut.

Kesken korttipelien ja muun iltaisen ajanvieton Takala as-
tahti mökkiin. Vaikka mies oli oma joukkueenjohtaja, miehet
vilkuilivat toisiaan ja joku nosti jo takapuoltaan penkistä kort-
tipöydän takaa. Pitäisikö tuolle nyt huomiota huutaa?

”Jatkakaa”, Takala sanoi nopeasti vapauttaen miehet epä-
tietoisuudestaan ja haki katseellaan hetken, kunnes löysi etsi-
mänsä. ”Jaatinen.”

”Herra kornetti”, Heikki yskähti ihmeissään ja ponnahti
asentoon.

”Tehän olitte viime talvena mukana kisaamassa Tinamäen
maljasta?”

Heikki nyökkäsi. Hänet oli valittu talvella mukaan ryk-
menttien välisiin murtomaa- ja ampumahiihtokilpailuihin
luultavasti siksi, että hän oli viimeisenä joukkoon tullut. Kisat
olivat menneet hänen osaltaan ihan mukavasti, joskaan kor-
keimmille sijoille hän ei ollut yltänyt. Ampuminen ja hiihto
olivat tulleet tutuksi jo partiopoika-aikoina.

”Osaako Jaatinen suunnistaa?”

”Onhan se ollut partiopiirin suunnistusestari”, alikersantti Lehtimäki sanoi korttiansa takaa. Takala vilkaisi Lehtimäkeä terävästi ja katsoi sitten kysyvästi Heikkiä, joka ei muistanut, että noista asioista olisi ollut puhetta. Alikersantin täytyi siis tietää ne jo ennestään, olihan hän sentään Tauno-velipojan kaveri.

”Kyllä, herra kornetti.”

”Jaatisesta tulee taistelulähetti Sinisalonen tilalle”, Takala kertoi. Heikki katsoi joukkueenjohtajaa silmät selällään kuin ei olisi ymmärtänyt mitä tämä sanoi.

”Siirret huomenna tavarat mökkiimme. Kuisma opettaa asiat.”

Takalan poistuttua mökissä vallitsi hetken hiljaisuus. Jokainen oli kuullut käydyn keskustelun. Näin rauhallisen asematavaiheen aikana taistelulähetin homma nähtiin melko letkeänä. Ryhmänjohtajilla ei ollut sananvaltaa lähetin menemisiin tai tekemisiin. Ainakin röyhkeän ja viekkaan Kuisman tiedettiin käyttävän asemaansa hyväksi kaikessa mahdollisessa toiminnassaan, ja mies paineli jatkuvasti ties missä lukuisten hätävalheidensa turvin. Taistelujen aikana taistelulähetin tehtäviin taas kuului painua läpi luotisateen ja räjähdysten viemään sanaa edestakaisin, ja sitä ei kukaan kadehtinut.

Heikki tunsu kuinka katseet porautuivat häneen ympäri mökkiä. Hänen sisällään kiehahti, kun hän katsoi Lehtimäkeä.

”Hemmetti, kun piti siitä suunnituksesta...” Heikki aloitti lähes kimpantuneena ryhmänjohtajalleen, mutta nielaisi loput ja katsoi lattiaan. Lehtimäki vain naurahti.

”No, eikös se pidä paikkaansa, mitä? Muistan kuinka teidän Tauno oli niin ylpeää poikaa siitä että hänen pikkuveljensä on oikein suunnistusestari.”

”Pitäähän se”, Heikki sanoi nähden mielessään Taunon kehumassa häntä kavereilleen. Sellainen hänen veljensä oli. ”Eihän se kummoinen saavutus ole, jos partiopiirin mestaruuden voittaa ja vielä keskenkasvuisten sarjassa.”

”Kai se ykkönen on aina ykkönen riippumatta siitä, montako perässätulijaa on ollut. Mitä Taunolle muuten kuuluu?” Lehtimäki kysyi. ”Vieläkö saaristossa? Suursaaressako?”

”Niin kai”, Heikki vastasi. ”Rannikkotyökistössä, mitä sitten tekeekään.” Hetken päästä hän lisäsi naurahtaan: ”Mutta jonkin aikaa sitten hän kirjoitti, että on lähdössä kanta-alipseerikurssille.”

”Älä helvetti, onko se joutunut olemaan siellä liian pitkään veden alla?” Lehtimäen heitto aiheutti tirsakuntaa mökissä. Heidän oma kantapeikkonsa Räsänen ei ollut paikalla, mutta tuskinpa hän olisi letkautuksesta ollut moksiskaan.

”Mikäs siinä, sanovat että valtion leipä on kapea, mutta pitkä. Jos syöjä vain pysyy yhtenä kappaleena näinä aikoina. Tekeeköhän ne Taunosta samanlaisen kuin tuo meidän Räsänen?”

”Tuskin sentään”, Heikki naurahti ilottomasti. ”Tauno on rauhallinen kuin viilipytty. Ei siitä ole karjumaan asentoa minikään alokasjoukkueen edessä.”

Matkalla Suursaaresta mantereelle, huhtikuu 1944

Keväinen Suomenlahti keikutti laineillaan pientä alusta. Kaukana edessä odotti saavuttamattomalta vaikuttava rannikko. Alus oli täydentänyt Suursaaren joukkoja kalustolla, muonatarpeilla ja postilla. Muutama lomalainenkin oli naama nyrpeänä hypännyt aluksesta saareen.

Kersantti Tauno Jaatinen nojaili kaiteeseen ja katseli horisonttia mietteissään. Tällä samalla purkilla hän muisteli aiemminkin käyneensä vuorolomillaan.

Hän oli ollut Suursaarella sen valtauksesta asti vuorolomia lukuun ottamatta. Vaikka sotilaan elämä kaikissa joukoissa oli suljettua elämää, tunsu Tauno olonsa alle kymmenen kilometriä pitkässä ja pari kilometriä leveässä saareissa ahdistavaksi, varsinkin kun mantereelle oli kymmeniä kilometrejä matkaa.

Tauno oli kohonnut torjuntakomppanian ryhmänjohtajasta joukkueen varajohtajaksi, kun edellinen tehtävänhoitaja oli haavoittunut Suursaaren valtauksessa. Kersantin arvo oli tullut perässä. Hän oli itse hieman oudoksunut ylennystä sillä katsoi, että komppaniassa oli innokkaampiakin sotahulluja, joille lisäaura olisi sopinut kaulukseen. Hän kuitenkin tiesi esimiestensä arvostavan hänen harkitsevaista ja rauhallista luonnettaan. Myös hyökkäyksen tinkimätön toteuttaminen saarta vallatessa

Suomalaisten uskomaton torjuntavoitto Viipurinlahdella

Kesäkuun lopussa 1944 puna-armeija aloittaa suurhyökkäyksen suomalaisjoukkojen hallussa oleville Viipurinlahden saarille. Neuvostojoukot koettavat kerta toisensa jälkeen saada haltuunsa pienen, mutta tärkeän Teikarin saaren.

Kersantti Tauno Jaatinen on osallistunut vuoden 1942 Suur-saaren valtaukseseen, mutta nyt Teikarissa koittavat hänen sota-polkinsa kovimmat taistelut.

Pikkuveli Heikki on aina ihailnut talvisodassa kaatunutta iso-veljeään Anttia. Varsinkin kun heidän isänsä on pitänyt tätä perheen ainoana todellisena sankarina. Heikillä on kova tarve näyttää, että hänkin pärjää rintamalla.

Kun kohtalonhetki koittaa ja vihollinen valmistautuu ratkai-sevaan ylimenohyökkäykseen mantereelle, Heikki oppii kovissa torjuntataistelussa ja armottomissa vastaiskuissa kantapään kaut-ta, mitä sankaruus todellisuudessa tarkoittaa.

Mikko Haaja (s. 1990) on Lappeenrannassa asuva ammattisotilas, joka edustaa uutta sotakirjailijasukupolvea. Häneltä ovat aiemmin ilmestyneet romaanit *Läpi tulihelvetin*, *Tulimyrsky Tali-Ihantalassa* sekä *Aunus tulessa*.

minerva
www.minervakustannus.fi

84.2

Kansi: Tilla Larkiala/
Taittopalvelu Yliveto Oy
Kannen kuva: SA-kuvat

ISBN 978-952-375-923-7

